

NIKO KOŠIR

PREVAJALEC, UNIVERZITETNI UČITELJ IN PISATELJ

Amalija Maček
Univerza v Ljubljani

1 Življenjepis

Niko Košir se je rodil 29. 11. 1919 na Poljšici pri Gorjah v kmečki družini s petimi otroki. Obiskoval je škofijsko klasično gimnazijo v Šentvidu in klasično gimnazijo v Ljubljani. Leta 1943 je na Filozofski fakulteti v Ljubljani diplomiral iz romanistike. Kmalu zatem je bil štiri mesece interniran v Gonarsu, pozno poleti 1943 pa se je pridružil Gubčevi brigadi in se bojeval na Dolenjskem in v Beli krajini (Pavček 2001, 153). Po vojni je deloval kot urednik časopisa *Slovenski poročevalec*, poučeval na gimnaziji v Stični ter od 1955 do 1975 predaval italijansko književnost na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Od leta 1953 je deloval kot prevajalec iz italijanskega in španskega jezika. Niko Košir je bil tudi ekološko osveščen sadjar. Umrli je na Poljšici pri Gorjah 4. 12. 2000. Gl. tudi Lola Božič 2020.

2 Prevajalsko delo

Niko Košir je bil pomemben prevajalec iz italijanskega jezika, ki je med drugim prevajal avtorje, kot so Giovanni Boccaccio, Giovanni Verga, Niccolò Macchiavelli in Luigi Pirandello. Postal je tudi eden prvih prevajalcev iz španskega jezika; v njegovem prevodnem opusu najdemo prevode Miguela de Cervantesa, Miguela de Unamuna, Josėja Ortega y Gasseta, Juana Ramona Jiménez, Federica Garcíe Lorce. Leta 1973 je za integralni prevod *Don Kihota* prejel Sovretovo nagrado, leta 1988 pa še nagrado Prešernovega sklada za prevod junaškega epa *Pesem o Cidu*.

Če izpostavimo samo nekatere vidnejše prevode, ki so bili tudi predmet prevodoslovnih raziskav, ne moremo mimo ponovnega prevoda dela *Vladar* italijanskega filozofa, politologa in pisca Niccola Macchiavellija. Prvi je to delo v slovenščino prevedel Albin

Prepeluh (1920), čigar prevod naj bi (po prevajalčevih besedah in v skladu z ugotovitvami Martine Ožbot) imel »izrazito pragmatično funkcijo« (Ožbot 2006, 132), medtem ko prevod Nika Koširja (1966, več ponatisov, zadnji 2021) »nima prvenstveno pragmatičnih ambicij, temveč izrazito literarno-estetske« (Ožbot 2006, 133). Oba prevoda pa ostajata vsak v sebi koherentna.

Niko Košir je po svojem profesorju Stanku Lebnu (1935–37) drugi slovenski prevajalec, ki je prevedel celotnega *Don Kihota* (1972–73). Tone Pavček je razkril, da je to Cervantesovo delo zasedalo poseben položaj v Koširjevem prevodnem opusu, saj je o Don Kihotu menda govoril kot o svoji »drugi bibliji« (Pavček 2001, 152). Svoj prevod je še spreminjal in ga pod naslovom *Veleumni plemič Don Kihot iz Manče* izdal v samozaložbi leta 1989. Stanko Leben je ob izidu svojega prevoda zapisal: »Ni ga prevoda Cervatensovega 'Don Kihota', pa naj bi bil še tako mojstrski, ki bi mogel izčrpati vse bogastvo izvirnika. Tem manj ga je izčrpal ta prvi slovenski poizkus, ki mu bodo gotovo v doglednem času sledili drugi, popolnejši.« (Leben 1935: LXIV, cit. po Jeršin 2009, 194). Študije kažejo, da je Lebnov prevod nevtralnejši, Koširjev pa bolj zaznamovan z osebnim slogom, hkrati pa tudi bolj igriv in kreativen, saj v večji meri ohranja rime in frazeme (Jeršin 2009, 195). Iz obdobja španskega »zlatega veka« ali »zlate dobe« je Niko Košir prevedel še potepuški roman neznanega avtorja *Življenje Lazarčka s Tormesa* (1967, posodobljen prevod 2022) ter znamenito dramo *Življenje je sen* (1969), ki jo je napisal Pedro Calderón de la Barca. Niko Košir pa je poleg Alojza Gradnika, Jožeta Udoviča in Aleša Bergerja tudi eden od prevajalcev, ki jih je prevzel moderni klasik Federico García Lorca. Pri prevajanju je ohranil tako verz (osmerek) kot asonanco. (Pregelj 2006, 1097 sl.) Gl. tudi Likosar 2019, Lola Božič 2020, Pregelj 2005, 2006.

3 Avtorsko delo

Košir je bil avtor številnih esejev in spremnih besed s področja italijanske, španske in okcidentske književnosti. Na pobudo Josipa Vidmarja, naj napiše berljivo knjigo o Prešernu, je objavil monografijo *France Prešeren* (1977). Napisal je tudi več avtobiografsko obarvanih leposlovnih del, posvečenih predvsem partizanski izkušnji: *Temne lise* (1978), *Odsvitavanja* (1983), *Mojih šeststo šestnajst partizanskih dni* (1988), *Srečanja s sodobniki* (1989), *V znamenju strelca I–II* (1997–98). Prevajalska kolegica Alenka Bole Vrabec je o njegovih delih povedala: »Vse njegove izdane knjige se berejo kot dokumenti časa in to je vednost, ki jo bodo prihodnji rodovi šele odkrili.« Gl. tudi Likosar 2019, Lola Božič 2020.

4 Uredniško delo

Niko Košir je uredil več antologij poezije, izmed katerih naj omenimo: *Španske romance* (1961), *Antologijo španske poezije 20. stoletja* (1987) in *Katalonsko liriko XX. stoletja* (1987). Gl. tudi Lola Božič 2020.

Niko Košir je bil eden najpomembnejših literarnih prevajalcev iz španskega in italijanskega jezika na Slovenskem. V njegovem prevodnem opusu najdemo prevode osrednjih italijanskih avtorjev iz različnih obdobj (od Boccaccia in Macchiavellija do Verge in Pirandella) kot tudi prevode številnih španskih klasikov, med njimi tudi prevoda epa *Pesem o Cidu* in Cervantesovega *Don Kihota*.

Bibliografija

- Jeršin, Alenka. 2009. »El refranero de Sancho por el revés.« *Verba Hispanica*, št. 7: 183–196.
- Likosar, Maša. 2019. »Ob stoti obletnici rojstva Koširja.« *Gorenjski glas*, 2. december 2019. <https://www.gorenjskiglas.si/article/20191202/C/191209970/1122/1039/ob-stoti-obletnici-rojstva-kosirja->
- Lola Božič, Miran. 2020. »Košir, Niko (1919–2000).« *Obrazi slovenskih pokrajin*. Kranj: Mestna knjižnica Kranj. Zadnja posodobitev 22. 4. 2020. <https://www.obrazislovenskihpokrajin.si/oseba/kosir-niko/>.
- Ožbot, Martina. 2006. *Prevajalske strategije in vprašanja koherence ob slovenskih prevodih Machiavellijevega Vladarja*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije.
- Pavček, Tone. 2001. »Niko Košir (1919–2000): beseda ob grobu.« *Sodobnost* št. 1/2: 151–153.
- Pregelj, Barbara. 2005. »Španska zlata doba v slovenskih prevodih.« V *Prevajanje baročnih in klasicističnih besedil: 30. prevajalski zbornik*, uredil Tone Smolej, 45–48. Ljubljana: Društvo slovenskih književnih prevajalcev.
- Pregelj, Barbara. 2006. »Ljubim te, zeleno, ljubim.« *Sodobnost* 70, št. 9/10: 1090–1100.